

Zakres wiedzy i umiejętności
Wojewódzkiego Konkursu Przedmiotowego z Języka Polskiego
dla uczniów Szkoły Podstawowej nr 32 im. Jana III Sobieskiego w Bielsku-Białej
w roku szkolnym 2024/2025

I stopień- szkolny

I. Zakres umiejętności.

1. Czytanie ze zrozumieniem różnych tekstów kultury.
2. Analiza i interpretacja utworów literackich oraz innych tekstów kultury z wykorzystaniem potrzebnej terminologii.
3. Wykorzystywanie podstawowej wiedzy o języku – znajomość pojęć oraz terminów służących opisywaniu języka i komunikowaniu się ludzi.
4. Tworzenie wypowiedzi pisemnej na określony temat.
5. Umiejętność samodzielnego docierania do informacji, dokonywania ich selekcji, syntezy oraz wartościowania.
6. Wykorzystywanie elementów retoryki do tworzenia wypowiedzi pisemnych.

II. Zakres treści.

Uczeń

- 1) określa
 - a) tematykę oraz problematykę utworu.
 - b) nadawcę i odbiorcę (adresata) wypowiedzi.
- 2) rozróżnia narrację pierwszoosobową i trzecioosobową oraz określa ich funkcje w utworze.
- 3) wyróżnia elementy świata przedstawionego w utworze, w tym: zdarzenia, sytuacje, wątki (główne, poboczne), postacie (pierwoplanowe, drugoplanowe, epizodyczne), określa czas i miejsce przedstawionych zdarzeń, wskazuje zależności między zdarzeniami.
- 4) rozpoznaje fikcję literacką; rozróżnia elementy realistyczne i fantastyczne w utworach.
- 5) wskazuje w utworach literackich elementy budowy akcji: ekspozycję, zawiązanie akcji, rozwój akcji, punkt kulminacyjny, rozwiązanie akcji.
- 6) rozpoznaje rodzaje literackie, określa ich cechy, przypisuje utwór do rodzaju literackiego.
- 7) rozróżnia gatunki epiki i liryki, takie jak : powieść, opowiadanie, dziennik, pamiętnik, przypowieść, fraszka, pieśń.
- 8) rozpoznaje cechy dialogu, monologu, opowiadania, opisu.
- 9) zna pojęcie aktu komunikacji językowej oraz jego składowe (komunikat, nadawca, odbiorca, kod, kontekst).
- 10) analizuje i interpretuje teksty literackie oraz inne teksty kultury, w tym ikoniczne: obraz, plakat, rzeźba, grafika, fotografia.
- 11) rozróżnia typy tekstów: informacyjny, publicystyczny, ikoniczny, reklamowy.

- 12) odróżnia informacje o faktach od opinii.
- 13) porównuje utwory literackie lub ich fragmenty pod względem treści i formy.
- 14) wyodrębnia obrazy poetyckie w utworach lirycznych.
- 15) charakteryzuje osobę mówiącą w wierszu (podmiot liryczny), narratora, bohaterów.
- 16) rozpoznaje metaforę, ożywienie, uosobienie, porównanie, epitet, wyraz dźwiękonaśladowczy, powtórzenie, pytanie retoryczne, anaforę, apostrofę, określa ich funkcje.
- 17) wskazuje elementy rytmizujące wypowiedź, w tym: wers, rym, strofę, refren.
- 18) rozróżnia wiersz biały od rymowanego.
- 19) rozróżnia synonimy, antonimy, rozumie ich funkcje w tekście i stosuje je we własnych wypowiedziach.
- 20) formułuje tezę oraz hipotezę, dobiera argumenty, układa kontrargumenty, uzasadnia swoje stanowisko.
- 21) zna i stosuje związki frazeologiczne związane tematycznie z mitami, przypowieściami
- 22) wykorzystuje wiedzę o języku :
 - a) rozpoznaje wypowiedzenia oznajmujące, pytające, rozkazujące;
 - b) rozpoznaje zdania pojedyncze rozwinięte i nierozwinięte, zdania złożone, równoważniki zdania, zdania bezpodmiotowe;
 - c) buduje wskazane w punktach 22 a) oraz 22 b) wypowiedzenia i je przekształca;
 - d) rozróżnia zdania złożone współrzędnie i podrzędnie oraz je tworzy;
 - e) wskazuje i tworzy różne typy podmiotów i orzeczeń, przydawek, dopełnień i okoliczników;
 - f) rozróżnia odmienne i nieodmienne części mowy;
 - g) rozpoznaje formy przypadków, liczby, osoby, czasu, trybu, strony i rodzaju gramatycznego odmiennych części mowy i określa ich funkcje w wypowiedzi;
 - h) stopniuje przymiotniki i przysłówki;
 - i) oddziela temat fleksyjny od końcówki;
 - j) wskazuje oboczności oraz tematy oboczne w odmianie rzeczownika;
 - k) stosuje poprawne formy gramatyczne wyrazów odmiennych;
 - l) odróżnia czasowniki dokonane od niedokonanych, rozpoznaje nieosobowe formy czasownika (zakończone na -no, -to, bezokoliczniki, konstrukcje z „się”);
 - ł) rozumie znaczenie oraz funkcje czasowników osobowych i nieosobowych;
 - m) rozpoznaje imiesłowy przymiotnikowe czynne i bierne, tworzy je oraz określa ich funkcje w tekście;
 - n) poprawnie używa czasowników w trybach: orzekającym, przypuszczającym oraz rozkazującym;
 - o) stosuje konstrukcję stron czynnej oraz biernej czasownika i przekształca czasowniki ze strony czynnej na bierną i odwrotnie, odpowiednio do celu oraz intencji wypowiedzi;
 - p) wskazuje w wyrazie głoski, litery i sylaby.
- 23) tworzy wypowiedź pisemną w następujących formach gatunkowych:
 - a) opowiadanie;
 - b) rozprawka;
 - c) opis, w tym: bohatera, przedmiotu, dzieła sztuki, krajobrazu, przeżyć;
 - d) list prywatny i oficjalny;

- e) ogłoszenie;
- f) podziękowania;
- g) gratulacje;
- h) zaproszenie;
- i) pamiętnik;
- j) dziennik;
- k) charakterystyka postaci;
- l) notatka w różnej formie (np. : notatka encyklopedyczna, plan, mapa myśli).

24) sporządza odtwórcze i twórcze plany ramowy oraz szczegółowy.

25) zna zasady budowania akapitów i stosuje je, tworząc wypowiedź pisemną.

26) stosuje środki językowe wzbogacające styl wypowiedzi, rozpoznaje je i nazywa, np.: porównania, funkcjonalne powtórzenia, wyolbrzymienia.

27) zna i stosuje reguły ortografii oraz interpunkcji.

28) korzysta ze słowników: ortograficznego, języka polskiego, wyrazów obcych, synonimów, frazeologicznego, encyklopedii oraz wyszukuje informacje w Internecie.

Wykaz literatury obowiązującej uczestników to przede wszystkim lektury obowiązkowe dla klasy 7-8 szkoły podstawowej.

- *Artysta* – Sławomir Mrożek
- *Balladyna* – Juliusz Słowacki
- *Mały Książę* – Antoine de Saint-Exupéry
- *Opowieść wigilijna* – Charles Dickens
- *Reduta Ordona, Śmierć Pułkownika, Świtezianka, II część Dziadów* - Adam Mickiewicz
- *Latarnik* – Henryk Sienkiewicz;
- Wybór fraszek, pieśni i trenów, w tym tren VII i VIII – Jan Kochanowski
- *Zemsta* – Aleksander Fredro